

ตัวอย่างโครงการสืบสานพัฒนา

จิตรกรรมฝาผนังพระพุทธรัดนสถาน

ตามแนวพระราชดำริ ในรัชกาลที่ ๕

เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๕

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์ให้กรมศิลปากรเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถพระพุทธรัดนสถานขึ้นใหม่ แทนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เขียนขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๔ ซึ่งเป็นเรื่องราวพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ช่วงระหว่างพุทธศักราช ๒๔๘๘-๒๔๙๕ ด้วยทรงเห็นว่าไม่สอดคล้องกับภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนบนซึ่งเขียนในรัชกาลที่ ๔ อันเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธรัดนสถานจักรพรรดิพิมลมณีมัย พระประธานในพระอุโบสถ พระพุทธรัดนสถาน เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปในงานสมโภชวัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหาร จังหวัดนนทบุรี เนื่องในโอกาสเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทรงทราบว่ากรมศิลปากรสามารถดำเนินการลอกภาพจิตรกรรมฝาผนังและอนุรักษ์ของเดิมได้ กรมศิลปากรจึงรับพระราชกระแสมาดำเนินการ

พระพุทธรัดนสถาน

พระพุทธรัดนสถานตั้งอยู่ในเขตพระราชฐานชั้นกลางของพระบรมมหาราชวัง เป็นอาคารทรงไทยชั้นเดียวประดับหินอ่อนทั้งหลัง ฐานสี่เหลี่ยมผืนผ้ายกพื้นสูง ตั้งอยู่บนฐาน ๓ ชั้น หลังคาจั่วมุงกระเบื้องดินเผาเคลือบสีพื้นสีน้ำเงิน ลวดสีเหลือง เขิงสีแดง ประดับด้วยไม้จำหลักเป็นรูปช่อฟ้า ใบระกา นาคสะดุ้ง และนาคเป็นองลงรักปิดทองเกลี้ยง ด้านหน้ามีมุขโถง หน้าบันอาคารและหน้าบันมุขลดกรูดด้วยไม้จำหลักลายลงรักปิดทองประดับกระจกสี มีเสาด้านและเสานางเรียงทำด้วยหินอ่อนย่อมุมไม้สิบสองรองรับหลังคา คันทวยไม้สลักลายรูปสีหนาคาลงรักปิดทอง ประดับกระจกประดับเขิงชาย มีช่องพระทวารทางเข้า ๓ ช่อง ด้านหน้าตรงกลาง ๑ ช่อง ด้านหลัง ๒ ช่อง บานทวารทำด้วยไม้ประดับมุข เหนือพระทวารเป็นซุ้มยอดทรงมงกุฎย่อเก็จลงรักปิดทองประดับกระจกสี บานพระบัญชรทั้ง ๘ บาน ทำด้วยไม้ประดับมุข เหนือพระบัญชรเป็นซุ้มยอดมงกุฎย่อเก็จ ลงรักปิดทอง

ประดับกระจกสี มุมพนักกำแพงแก้วของฐานไพที ตั้งพัทธสีมาลงหินสลักรูปหัวเม็ด คู่หน้ายอดเป็นโลหะหล่อลงรักปิดทองรูปพระราชลัญจกรในรัชกาลที่ ๒ คู่ที่ ๒ ยอดเป็นโลหะหล่อลงรักปิดทองรูปพระราชลัญจกรในรัชกาลที่ ๕ คู่หลังยอดเป็นโลหะหล่อลงรักปิดทองรูปพระราชลัญจกรในรัชกาลที่ ๔

มีอาคารประกอบ ได้แก่ หอระฆัง ศาลาโถง ๒ หลัง เสาประทีป ๔ ต้น

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปขจรรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย ซึ่งเป็นพระพุทธรูปแก้วผลึกขาว ที่ช่างเรียกว่าเพชรน้ำค้างหรือบุษย์น้ำขาว น้ำใสบริสุทธิ์เอกอุัญเชิญมาจากนครจำปาศักดิ์ เมื่อครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เดิมประดิษฐาน ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ

อาณาบริเวณพระพุทธรรัตนสถาน เดิมเป็นสวนสำหรับประพาสสำราญพระราชอิริยาบถ หลังจากว่างพระราชกิจมาตั้งแต่ครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงขยายขอบเขตของสวนให้กว้างขวางกว่าเดิม ตกแต่งให้เป็นอุทยานที่งดงาม ได้แก่ ขุดสระ ทำเกาะน้อยใหญ่ สร้างพระราชมณเฑียร ก่อภูเขา ปลูกไม้ดอกไม้ผล ตกแต่งสวนและสร้างแก่ง เรียกกันว่าสวนขวา ซึ่งเป็นที่เลื่องลือในความงามอย่างยิ่ง ถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้รื้อสวนขวาไปถวายพระอารามสำคัญ เพื่อเป็นพุทธบูชาถวายพระราชกุศลแด่สมเด็จพระบรมชนกนาถ จึงเหลือพระที่นั่งและอาคารไม่กี่หลัง

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงบริเวณสวนขวาใหม่ โปรดฯ ให้บูรณะอาคารที่เหลือและสร้างอาคารเพิ่มเติม สถาปนาพระพุทธรมามณเฑียร สร้างพระวิหารพระพุทธรรัตนสถานขึ้นทางทิศตะวันออกของพระพุทธรมามณเฑียร แล้วโปรดเกล้าฯ ให้เชิญ พระพุทธรูปขจรรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย พระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสทกพระองค์ไปประดิษฐานไว้ แล้วยกเป็นพุทธเจดีย์สถานสำหรับพระบรมมหาราชวัง พระราชทานนามว่า พุทธนิเวศน์ คล้ายกับเป็นพระอารามแห่งใหม่อีกแห่งหนึ่งในพระบรมมหาราชวัง และสร้างพระราชมณเฑียรขึ้นใหม่ทางทิศตะวันออกของพระพุทธรมามณเฑียร พระราชทานนามว่า พระอภิเนาวนิเวศน์ จนถึงพุทธศักราช ๒๔๑๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้แปลงพระวิหารพระพุทธรรัตนสถานเป็นพระอุโบสถเพื่อทรงผนวช ส่วนพระอภิเนาวนิเวศน์ โปรดเกล้าฯ ให้รื้อลง คงเหลือไว้เฉพาะพระพุทธรรัตนสถาน และตัดแปลงส่วนนี้ เรียกว่า สวนศิवालย์ แล้วโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระที่นั่งขึ้นใหม่แทนพระที่นั่งเดิมคือ พระที่นั่งศิवालย์มหาปราสาท พระที่นั่งภานุมาศจำรูญ หรือพระที่นั่งบรมพิมาน ในปัจจุบันสร้างสระและสวนทางทิศตะวันตกของพระที่นั่งศิवालย์มหาปราสาท เป็นที่ทรงพระสำราญของพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน เรียกบริเวณนี้ว่า สวนเต่า

พระพุทธรัดนสถานจึงเป็นสถานที่บำเพ็ญพระราชกุศลของฝ่ายในตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา จนกระทั่งพุทธศักราช ๒๔๘๔ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ฝ่ายสัมพันธมิตรส่งเครื่องบินมาทิ้งระเบิดโจมตีกองทัพเรือและสถานีรถไฟบางกอกน้อยเพื่อทำลายจุดยุทธศาสตร์ ระเบิดได้ตกลงในพระบรมมหาราชวังข้างพระอุโบสถพระพุทธรัดนสถาน ๑ ลูก ด้วยแรงสั่นสะเทือนและน้ำหนักของลูกระเบิดทำให้ชายคาและผนังด้านทิศเหนือชำรุด โครงสร้างและส่วนประกอบภายในชำรุดเสียหาย จนกระทั่งพุทธศักราช ๒๔๙๒ สำนักพระราชวังจึงได้ซ่อมแซมส่วนที่เสียหายจากแรงระเบิดก่อนแล้วบูรณะซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์เช่นเดิม ในพุทธศักราช ๒๔๙๖

พระพุทธรัดนสถานเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปขจรรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศิลปะล้านนา ปางสมาธิ ขนาดหน้าตักกว้าง ๑.๕ นิ้ว สูงเฉพาะองค์ ๑๒.๕ นิ้ว สูงจากฐานถึงพระรัศมี ๒๐.๔ นิ้ว ฐานรองด้วยดอกบัวทองคำเป็นกลีบ ๓ ชั้น เกสรประดับด้วยเนาวรัตน์ ฐานข้างสิงห์ทำด้วยทองคำจำลองประดับพลอยสี พระพุทธรูปองค์นี้มีความสำคัญเทียบได้กับพระพุทธรูปมหาธาตุนพภูมิกร ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใดและใครเป็นผู้สร้าง มีเพียงตำนานกล่าวว่า มีผู้นำไปซ่อนไว้ในถ้ำเขาสัมปอญ นายอน แขวงเมืองนครจำปาศักดิ์ ต่อมาในสมัยอยุธยาตอนปลาย มีพราวน ๒ คนไปพบและได้อัญเชิญไปเก็บรักษาไว้ที่บ้าน จนถึงสมัยกรุงธนบุรี เจ้าไชยกุมาร เจ้าเมืองนครจำปาศักดิ์ได้ทราบข่าวเรื่องพระพุทธรูป จึงนำไปเก็บรักษาไว้ที่นครจำปาศักดิ์โดยสร้างวิหารขึ้นประดิษฐาน ถึงสมัยเจ้าหน้า ได้ย้ายนครจำปาศักดิ์มาตั้งทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขง จึงสร้างวิหารขึ้นประดิษฐานพระพุทธรูปขจรรัตนฯ ใหม่

พุทธศักราช ๒๓๕๔ เจ้าหน้าถึงแก่พิลาลัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดฯให้ข้าหลวงออกไปปลงศพ ข้าหลวงได้ไปเห็นพระพุทธรูปขจรรัตนฯ ว่าเป็นพระพุทธรูปที่งดงามมาก จึงคิดว่าไม่สมควรจะเก็บรักษาไว้ที่เมืองชายแดนเช่นเมืองนครจำปาศักดิ์ เจ้าเมืองและชาวเมืองจึงเห็นชอบให้อัญเชิญมายังกรุงเทพฯ รัชกาลที่ ๒ จึงโปรดฯให้จัดเรือพระที่นั่งศรีและเรือกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคออกไปรับถึงเมืองสระบุรี ล่องลงมาพักสมโภชแต่ละแห่ง เป็นเวลา ๓ วัน ได้แก่ศาลาวัดปูน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วเชิญต่อมาที่จังหวัดนนทบุรี ตั้งกระบวนที่วัดเขียน ตลาดแก้ว จากนั้นโปรดฯให้จัดเรือกระบวน มีเรือพระที่นั่งกิ่ง เรือกระบวนพระสงฆ์ราชาคณะ เรือเจ้านาย ข้าราชการ ตลอดจนราษฎรที่มีศรัทธา รัชกาลที่ ๒ และกรมพระราชวังบวรสถานมงคลเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราขึ้นไปรับพระพุทธรูปขจรรัตนฯ ที่วัดเขียน แห่ลงมาตามลำแม่น้ำจนถึงหน้าพระตำหนักแพ แล้วจัดให้มีการสวดมนต์เลี้ยงพระบนพระตำหนักแพ และจัดมหรสพเฉลิมฉลองสมโภชในเรือ ๓ วัน ๓ คืน เสร็จแล้วตั้งกระบวนสถลมารคแห่ไปประดิษฐานไว้ในอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นเวลา ๓ เดือน จากนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ช่างเจียรไนแก้วเป็นรูปปลายพระกรรณนำไปต่อติดกับพระกรรณที่ชำรุด พร้อมกับโปรดฯให้ตกแต่ง

ประดับองค์พระพุทธรูปใหม่ เมื่อตกแต่งองค์พระปฏิมาให้งดงามขึ้นแล้ว โปรดฯให้ช่างทำฉัตรทองคำ ๕ ชั้น มีใบโพธิ์แก้วห้อยเป็นเครื่องประดับและทำสันถัดทองคำจำลองลายลงยี่ราชวาศีประดับเพชรและพลอยห้อยหน้าฐาน เสร็จแล้วโปรดเกล้าฯให้เชิญไปประดิษฐานไว้ในหอพระสุลาลัยพิมาน ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๒๖๕ รัชกาลที่ ๒ มีพระบรมราชโองการให้ทำทองลงหุ้มพระเศียรพระจุฬาราชอุษและพระรัศมีพระพุทธรูปยี่รัตนฯใหม่ โปรดฯให้จัดเพชรเม็ดขนาดง่าอ่อนเสมอกันประดับเป็นเม็ดพระศกและประดับเพชรที่พระรัศมีเรียงรายไปตามลายเปลว ทำสันถัดใหม่เป็นลายกุดันประดับพลอยนวิรัตน์สลักคั่นกัน และทรงพระราชอุทิศถวายพระสังฆราชเพื่อเพชรคล้องเจดีย์พระอัสสาสน์หนึ่ง

พ.ศ. ๒๔๐๔ รัชสมัยรัชกาลที่ ๔ มีพระราชศรัทธาในพระพุทธรูปยี่รัตนฯ เป็นอย่างยิ่ง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ช่างใช้เพชรเม็ดใหญ่ประดับฐานเสี้ยใหม่ให้สวยงามขึ้น พร้อมทั้งทำฉัตรขึ้นใหม่ทำด้วยทองคำประดับเพชรพลอยตลอดทั้ง ๕ ชั้น เสร็จแล้วทรงถวายพระนามว่า “พระพุทธรูปยี่รัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย” และโปรดฯให้จารึกพระนามลงในพระสุพรรณบัฏทองคำองค์หนึ่งทำเป็นลายรูปครุฑ ฉัตร และหูช้าง สำหรับตรึงกับที่กันพังเบื้องหลังพระพุทธรูปยี่รัตนฯ อีกองค์หนึ่งสำหรับตรึงที่หน้าฐานเขียง ทำเป็นตราพระราชลัญจกรประจำแผ่นดิน เสร็จการพระราชพิธีบรมพุทธานิเชกถวายพระนามแล้ว โปรดฯให้เชิญพระพุทธรูปยี่รัตนฯขึ้นประดิษฐานบนพระมณฑปบุษบกในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทำพิธีเฉลิมฉลองสมโภชอย่างมโหฬาร รวม ๔ วัน ๔ คืน

พระพุทธรูปยี่รัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัยเป็นพระพุทธรูปปฏิมาสำคัญแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระมหากษัตริย์องค์ต่อมาทรงเคารพเลื่อมใส พระพุทธรูปยี่รัตนสถานจึงมีความสำคัญและเป็นที่มาของการกำหนดเนื้อหาการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังตามแนวพระราชดำริ

การกำหนดภาพทั้ง ๘ ช่อง

กรมศิลปากรได้กำหนดเนื้อเรื่องตามแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้ในวันเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยยึดหลักฐานและประวัติศาสตร์อันเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปยี่รัตนสถาน ๒ ประการ คือ

๑. ภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนบนเหนือพระบัลลังก์ ทั้ง ๔ ด้าน เป็นภาพจิตรกรรมเล่าเรื่อง ประวัติพระพุทธรูปยี่รัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย ตราบจนเสด็จมาสู่กรุงรัตนโกสินทร์ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
๒. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าอยู่หัวมีพระราชศรัทธาในพระพุทธรูปยี่รัตนฯ อย่างแนบแน่น ทรงสร้างวิหารเพื่อประดิษฐานเป็นพระพุทธรูปยี่รัตนสถาน

และจากนั้นพระพุทธรัตนสถานเป็นที่พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์เสด็จพระราช
ดำเนินมาทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเสมอมา

การกำหนดเรื่องจึงเริ่มตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อสืบ
ต่อภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนบน ดังนี้

รัชกาลที่ ๔

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้าง “พระวิหารพระพุทธรัตนสถาน”
เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปยรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย ได้ตกแต่งประดับประดาพระพุทธรรัตนสถาน
ด้วยเครื่องมุก ฐานชุกชีงาช้างแกะสลัก เมื่อสำเร็จแล้วประกอบพระราชพิธียกช่อฟ้า และสมโภชอย่าง
ยิ่งใหญ่ มีมหรสพและการถวายผ้าป่า เมื่อใกล้เสด็จสวรรคตถวายพระธำมรงค์เป็นพุทธรูชา

รัชกาลที่ ๕

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้แปลงพระวิหารพระพุทธรัตนสถาน
เป็นพระอุโบสถผูกพัทธสีมาเพื่อจะทรงพระผนวช ได้ประกอบพิธีท้าวพิทักษ์กรรมในพระพุทธรัตนสถาน
ตามธรรมเนียมธรรมเนียมยุคตินิกาย

รัชกาลที่ ๖

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอภิเษกสมรสกับพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราช
เทวี ณ พระที่นั่งบรมพิมาน แล้วเสด็จพระราชดำเนินถวายราชสักการะพระพุทธรูปยรัตนจักรพรรดิ
พิมลมณีมัย ณ พระพุทธรรัตนสถาน ในรัชสมัยมีเหตุการณ์เข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่ ๑ กับ
สัมพันธมิตร ส่งทหารไทยไปร่วมรบในยุโรป และการสร้างเรือรบหลวงพระร่วงเพื่อป้องกันน่านน้ำ
ไทย

รัชกาลที่ ๗

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธรูปยรัตน
จักรพรรดิพิมลมณีมัย เสด็จพระราชดำเนินมายังพระพุทธรรัตนสถานเพื่อประกอบพระราชพิธีสำคัญ
ทางพระพุทธศาสนาและฝ่ายบ้านเมือง เช่นเดียวกับรัชกาลก่อนๆ ทรงตระหนักถึงความสำคัญของ
เด็ก ในการพระราชกุศลวิชาบูชาทรงให้มีสโมสรเยาวชนราชวงศ์ ทรงนำประทักษ์นิมิตวาระครอบพระ

อุโบสถ เมื่อจะเสด็จพระราชดำเนินออกนอกพระนคร จะทรงนำเครื่องสักการะไปบูชาพระพุทธบุษยรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย ณ พระพุทธรัตนสถานก่อนทุกครั้ง

ในรัชสมัยมีการสมโภชพระนคร ๑๕๐ ปี พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นงานสำคัญของบ้านเมืองโปรดเกล้าฯให้สร้างสิ่งอนุสรณ์ พระปฐมบรมราชานุสรณ์ สะพานพุทธยอดฟ้า

รัชกาลที่ ๘

เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อสงครามสงบ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร พร้อมด้วยสมเด็จพระอนุชาธิราชและสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จนิวัติพระนคร พุทธศักราช ๒๔๘๘ ทอดพระเนตรเห็นพระพุทธรัตนสถานชำรุดหักพังด้วยภัยสงคราม โปรดเกล้าฯให้บูรณะปฏิสังขรณ์ ในรัชสมัยเกิดความขัดแย้งระหว่างชาวจีนและชาวไทย มีการต่อสู้และลอบทำร้ายกันบริเวณย่านชาวจีนเนืองๆ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และสมเด็จพระอนุชา เสด็จเยี่ยมชาวจีนที่ลำบาก สามารถคลี่คลายเหตุการณ์ให้ปกติได้ในที่สุด

รัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้บูรณะปฏิสังขรณ์พระพุทธรัตนสถานให้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ เสด็จพระราชดำเนินทรงยกช่อฟ้า ทรงพระผนวช ณ พระพุทธรัตนสถาน นอกจากนั้นได้พิจารณานำเหตุการณ์บ้านเมืองในรัชสมัยหลายประการ ได้แก่ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ สมโภชขึ้นระวางช้างเผือก “พระเสวตอศุลยเดชพาหนะ” เสด็จพระราชดำเนินด้วยกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๓ รอบ พุทธศักราช ๒๕๐๖ สมโภชพระนครครบ ๒๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๒๕ พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบในวาระต่างๆ เช่น พระราชพิธีรัชดาภิเษก พระราชพิธีกาญจนาภิเษก พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ และ ๖ รอบ และพระราชกรณียกิจในการจัดเศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อเรื่องแต่ละรัชกาลนี้นำไปเขียนลงในช่องพระบัญชา ๘ ช่อง ขนาดกว้าง ๔ ฟุต สูง ๘ ฟุต โดยเริ่มตั้งแต่ผนังพระพุทธรัตนสถานด้านทิศใต้ ๔ ช่อง วนมาทางทิศเหนือ ๔ ช่อง

ผนังพระพุทธรัดนสถานด้านทิศใต้

พื้นที่ระหว่างช่องพระบัญชาที่ ๑ และช่องพระบัญชาที่ ๒ จากทางเข้าด้านหน้า เป็นเหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๔ จำนวน ๒ ภาพ

ภาพที่ ๑ เริ่มก่อสร้างพระพุทธรัดนสถาน

ภาพที่ ๒ เมื่อก่อสร้างสำเร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯประกอบพระราชพิธียกช่อฟ้าและสมโภช

พื้นที่ระหว่างช่องพระบัญชาที่ ๓

เป็นเหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๕

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้แปลงพระวิหารพระพุทธรัดนสถานเป็นพระอุโบสถ เพื่อผูกพัทธสีมาแล้วทรงพระผนวช

พื้นที่ระหว่างช่องพระบัญชาที่ ๔

เป็นเหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๖

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชพิธีอภิเษกสมรสแล้วเสด็จฯทางสักการะพระพุทธรัดนสถานจักรพรรดิพิมลมณีมัย พร้อมกับพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ทรงประกาศสงครามโลกครั้งที่ ๑ และมีภาพเรือรบหลวงพระร่วงที่ได้มาจากการร่วมบริจาคเงินของประชาชน

ผนังพระพุทธรัดนสถานด้านทิศเหนือ (จากข้างใน)

พื้นที่ระหว่างช่องพระบัญชาด้านเหนือช่องที่ ๑ (เป็นช่องที่ ๕)

เป็นเหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๗

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้มีสโมสรเขวราชวงศ์ ทรงนำข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายในทรงประทับยั้งในการบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา การสมโภชพระนคร ๑๕๐ ปี พุทธศักราช ๒๔๗๕ เสด็จทรงเปิดพระปฐมบรมราชานุสรณ์ พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา

ในภาพมีพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ขณะเมื่อทรงพระเยาว์ประทับอยู่ในเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย

พื้นที่ระหว่างช่องพระบัญชาทางด้านเหนือช่องที่ ๒ (เป็นช่องที่ ๖)

เป็นเหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๘

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร พร้อมด้วยสมเด็จพระอนุชาธิราช เสด็จนิวัติพระนคร เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๘ ทอดพระเนตรจากพระบัญชาพระที่นั่งบรมพิมาน ทรงเห็นพระพุทธรัดนสถานหักพังเสียหายด้วยระเบิดจากภัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์และการเสด็จประพาสสำเเพง

พื้นที่ระหว่างช่องพระบัญชาทางด้านเหนือช่องที่ ๓ – ที่ ๔ (เป็นช่องที่ ๗ – ๘)

เป็นเหตุการณ์ในรัชกาลปัจจุบัน

เมื่อบูรณะพระพุทธรัดนสถานเสร็จสมบูรณ์ ทรงผนวชแล้วเสด็จทรงประกอบพิธีทัฬหีกรรมในพระพุทธรัดนสถาน การพระราชพิธีสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟูใหม่เพื่อบังเกิดสิริมงคลแก่บ้านเมือง ได้แก่ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ การสมโภชขึ้นระวางช้างสำคัญในรัชกาล การเสด็จเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๓ รอบ พุทธศักราช ๒๕๐๖ พระราชกรณียกิจต่างๆ ในรัชสมัย ได้แก่ การสมโภชพระนคร ๒๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๒๕ พระราชพิธีกาญจนาภิเษก การจัดการเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อขจัดทุกข์ บำรุงสุขพสกนิกร

หลังจากการกำหนดเนื้อเรื่องแล้ว กรมศิลปากรได้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย โดยนำภาพร่าง ภาพลายเส้น และภาพลงสีทั้ง ๘ ภาพ ทูลเกล้าฯ ถวายทอดพระเนตร ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อีก ๓ ครั้ง คือ

ครั้งที่ ๑ วันพฤหัสบดีที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๑

ครั้งที่ ๒ วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔

ครั้งที่ ๓ วันศุกร์ที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๕

ในทุกครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานแนวพระราชดำริทั้งด้านประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม ราชประเพณี พระพุทธศาสนา โดยให้ยึดความสำคัญของพระพุทธรัดนสถานเป็นหัวใจของการกำหนดภาพ ทรงแก้ไขภาพร่างทุกภาพอย่างละเอียดทุกชั้นตอน

เพื่อรักษาแบบแผนเอกลักษณ์จิตรกรรมฝาผนัง นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณและปลื้มปิติแก่ผู้เข้าเฝ้าฯ ทูลละอองธุลีพระบาทเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า **จิตรกรรมฝาผนังพระพุทธรัดนสถานเป็นศิลปกรรมสมัยรัชกาลที่ ๕** อย่างแท้จริง

กระบวนการเขียนจิตรกรรมฝาผนังตามแนวพระราชดำริ

เมื่อกรมศิลปากรได้รับพระราชทานแนวพระราชดำริแล้ว จึงดำเนินการเขียนภาพลงสู่ผนังจริง เริ่มดำเนินการเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๔๖ ทั้งนี้ ได้ตระหนักในพระราชประสงค์ที่จะอนุรักษ์งานศิลปกรรมไทยที่สืบทอดมาแต่โบราณ และพัฒนารูปแบบการเขียนให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางศิลปกรรมของวิทยาการสมัยปัจจุบัน จึงดำเนินการภายในกรอบแห่งพระราชดำริทุกประการ

พระราชทานแนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริหลายประการ ล้วนแสดงพระอัจฉริยภาพทางศิลปะและเป็นแนวทางให้กรมศิลปากรดำเนินการเขียนภาพจิตรกรรม

พระราชดำริประวัติพระพุทธรัดนสถาน

จิตรกรรมฝาผนังทั้ง ๘ ช่อง จะมีพระพุทธรัดนสถานปรากฏในทุกช่อง (ยกเว้นช่องที่ ๗) ภาพจิตรกรรมจะแสดงเรื่องราวประวัติพระพุทธรัดนสถานตั้งแต่เริ่มก่อสร้าง พระราชพิธี วิถีชีวิตในพระบรมมหาราชวัง ไพร่ฟ้าประชาชน พระมหาภัยตรีตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลปัจจุบัน การเขียนภาพให้ประสานกลมกลืนกับจิตรกรรมฝาผนังตอนบน ใช้วิธีการเขียนลักษณะของภาพแบบวิวดานก

มอง (Bird eye view) และใช้สีสอดคล้องประสานเหมือนเป็นภาพเดียวกัน

พระราชดำริลักษณะพระพุทธรัดนสถาน

อาคารพระพุทธรัดนสถานในทุกช่อง เป็นมุมมองที่เป็นทัศนียภาพแตกต่างกัน นำเทคโนโลยีช่วยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สร้างรูปทรงอาคาร ทำให้รูปทรงอาคารได้สัดส่วนสมจริง ทั้งความสูง ความกว้าง ความยาว ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ทำให้รูปทรงพระพุทธรัดนสถานงดงามสมบูรณ์ทุกมุมมอง โดยเฉพาะช่องที่ ๘ แสดงประวัติการบูรณะพระพุทธรัดนสถาน มีหลังคาสี่เหลี่ยม

พระราชดำริเรื่องการใช้สี

จิตรกรรมทั้ง ๘ ช่อง จะเขียนสีเหมือนกับสภาพของจริงตามธรรมชาติ รวมถึงสิ่งที่ประกอบเป็นจิตรกรรม อาทิ การแต่งกายของผู้คน ฉลองพระองค์ เป็นสีสันทันที่ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ของยุคสมัย จะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ศิลปินจะเน้นรูปแบบสัจนิยม แม้การเขียนปิดทองลงสี ตัดเส้น เช่น ซ่อฟ้า ไบระกา หน้าบัน เรือพระที่นั่ง บุษบก จัตุร พัดโบก บังสุรย์ เครื่องแต่งกายจะมีลักษณะพิเศษ เพราะเป็นภาพเขียนสีปิดทองตัดเส้นมีปริมาตรด้วยแสง – เงา ทำให้รู้สึกเหมือนภาพแบบสามมิติ แต่เพราะด้วยการใช้หลักการจัดภาพแบบวิเวกมอง จึงทำให้จิตรกรรมทั้งหมดเป็นจิตรกรรมไทยแบบสองมิติ

พระราชดำริการใช้แสงเงา

จิตรกรรมฝาผนังตอนบน เป็นจิตรกรรมแบบสองมิติ โดยเขียนสีแบนแล้วตัดเส้นแต่ดูมีระยะใกล้ – ไกล ส่วนจิตรกรรมตอนล่าง เป็นจิตรกรรมแบบสามมิติ โดยระบายสีแสงเงาแล้วตัดเส้น แต่เมื่อมองดูทั้งภาพจะยังคงเป็นจิตรกรรมแบบสองมิติเหมือนจิตรกรรมไทยแบบประเพณี สิ่งนี้เป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดอย่างยิ่ง

พระราชดำริเรื่องการตัดเส้น

จิตรกรรมที่เขียนขึ้นใหม่นี้ เป็นจิตรกรรมเขียนสี ลงแสงเงา และตัดเส้นรอบนอกทำให้เกิดภาพลวงตาที่มีปริมาตร ความกลม เป็นเหลี่ยม เป็นสันคล้ายลูกบาศก์ ให้ความรู้สึกตื่น ลึก หนา บาง เป็นมูลเหตุให้เกิดระยะใกล้ – ไกล ตามหลักทัศนียวิทยาในงานจิตรกรรมทั่วไป

พระราชดำริเรื่องภาพจิตรกรรมที่เหมือนจริง

มีพระราชกระแสให้เขียนภาพพระบรมสาทิสลักษณ์พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ บุคคลสำคัญ ฯลฯ ในเหตุการณ์ ราชประเพณี โดยมีฉลองพระองค์และเครื่องแต่งกายตามสภาพความเป็นจริงและตามประวัติศาสตร์ของแต่ละสมัย ซึ่งไม่เคยปรากฏในจิตรกรรมไทยแบบประเพณีมาก่อน จึงเป็นการสร้างรูปแบบภาพเขียนที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙

พระราชดำริการสร้างเอกภาพทางฝีมือ

ลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่งของการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังตามแนวพระราชดำรินี้ คือ จิตรกรรมฝาผนังทั้ง ๘ ภาพ เสมือนเป็นจิตรกรรมที่เขียนด้วยจิตรกรคนเดียวกัน ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว เขียนถึง ๒๐ กว่าคน โดยจิตรกรแต่ละคนจะเขียนตามความถนัดเฉพาะด้าน เช่น เขียนภาพพระพุทธรัตนสถาน เขียนภาพคน เขียนภาพพระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ อาคารบ้านเรือน ทิวทัศน์ ต้นไม้ ยานพาหนะ ก็จะเขียนภาพเหล่านี้ไปทุกช่อง จึงเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะอีกประการหนึ่ง

พระราชดำริเกี่ยวกับกรรมวิธีที่มีการพัฒนา

การเขียนด้วยวิธีการปิดทอง ลงแสงเงาในเนื้อทอง แล้วตัดเส้นด้วยสีเข้มทำให้ภาพเขียนมีความแวววาว เปล่งประกาย สวยงาม โดยเฉพาะการเขียนส่วนสำคัญๆ ของภาพ เช่น เครื่องทรง ฉลองพระองค์ นัทร พระกลด บังสุรย์ พัดโบก เรือพระที่นั่ง บุษบก ช่อฟ้า ใบระกา หน้าบัน ฯลฯ เป็นความเด่นชัดอีกประการหนึ่งในการเขียนภาพครั้งนี้

พระราชดำริความกลมกลืนในจิตรกรรมทั้ง ๘ ช่องและผนังตอนบน

สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของจิตรกรรมฝาผนังตามแนวพระราชดำริอีกประการคือ ความประสานสัมพันธ์กันในเนื้อหาสาระ โครงสร้างของสี บรรยากาศ วิธีการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ ที่กลมกลืนกับจิตรกรรมฝาผนังตอนบนของเดิมเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สำคัญยิ่ง

สรุปได้ว่า จิตรกรรมฝาผนังทั้ง ๘ ช่อง หากจะเปรียบเทียบดูแต่ละภาพ ตั้งแต่ภาพแรกสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึงภาพสุดท้ายสมัยรัชกาลที่ ๙ จะเห็นความเหมือนกัน ในส่วนรูปแบบทรวดทรงอาคาร สถาปัตยกรรม ส่วนประกอบอื่นๆ และมีความแตกต่างกัน ในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ พระราชพิธี เหตุการณ์บ้านเมือง วัฒนธรรม วิถีชีวิต การแต่งกาย การไว้ทรงผม ซึ่งจิตรกรได้ศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงตามยุคสมัย

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ๘ ช่อง

ช่องที่ ๑ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๔

พุทธศักราช ๒๓๕๖ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชพิธีวางศิลาฤกษ์พระอุโบสถสร้างพระวิหารพระพุทธรัตนสถานเป็นปฐม ในบริเวณพระพุทธรัตนสถานมีอาคารประกอบที่สำคัญ คือ หอระฆัง ศาลาโถงทรงไทย ๒ หลัง เบื้องหน้า ซ้ายขวา

บรรดาช่างหลายประเภท อาทิ ช่างไม้ ช่างปูน ช่างแกะสลัก ช่างมุก ทั้งในการสร้างฐานชุกชีที่แกะจำหลักด้วยงาช้างและสร้างบุษบกสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปยรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัยภายในพระวิหาร ทุกคนขะมักเขม้นในภารกิจ เป็นบรรยากาศของการทำงานก่อสร้าง ที่สะท้อนให้เห็นสภาพในพระบรมมหาราชวัง ชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะ ช่างที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร การแต่งกาย และวัฒนธรรมการเข้าเฝ้า

ช่องที่ ๒ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๔

พุทธศักราช ๒๔๐๔ เมื่อก่อสร้างพระพุทธรัดนสถานแล้วเสร็จ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีขอฟ้าพระพุทธรัดนสถานแล้วโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระพุทธรัดนยรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัยจากหอพระสุลาถย์พิมาน ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ด้วยกระบวนพระอิสริยยศเข้ามาประดิษฐาน ณ พระพุทธรัดนสถาน

ในการพระราชพิธีสมโภช มีมหรสพสมโภชตามแบบโบราณ ได้แก่ การละเล่นของไทย การแสดงอุปรากรจีน เป็นต้น

ภาพตอนบน เป็นภาพริ้วกระบวนพระอิสริยยศอัญเชิญพระพุทธรัดนยรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัยจากพระที่นั่งไพศาลทักษิณไปยังพระวิหารพระพุทธรัดนสถาน

ริ้วนำหน้ากระบวนประกอบเวย กลอง ปี่ชนะ ห้อมล้อมด้วยฝูงชน แสดงวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน ที่ศรัทธาในพระพุทธรัดนศาณา ต่างมาเฝ้ากราบไหว้สักการะ เพื่อความเป็นสิริมงคลตามทางที่กระบวนผ่าน

ภาพตอนกลาง การละเล่นสมโภชตามโบราณราชประเพณีในรัชกาลที่ ๔ ได้แก่ จี๊ว ใต้ลวดไม้สูง ฉนวนหก

ภาพตอนล่าง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยกขอฟ้าพระวิหารพระพุทธรัดนสถาน มีสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ กรมหมื่นพิฆเนศวรสุรสังกาศ (รัชกาลที่ ๕) เสด็จพระราชดำเนินในพระราชพิธีด้วย

ช่องที่ ๒ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๔

ช่องที่ ๓ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๕

พุทธศักราช ๒๔๑๖ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แปลงพระวิหารพระพุทธรัตนสถานเป็นพระอุโบสถ เพื่อทรงผนวชตามโบราณราชประเพณี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพระราชพิธีผูกพัทธสีมาฝังลูกนิมิต พระอุโบสถพระพุทธรัตนสถานจึงเป็นพระอุโบสถประวัติศาสตร์ที่พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ต่อมาทรงผนวช

สมัยนี้บ้านเมืองในต้นรัชกาล วิถีชีวิตของสังคมไทย โดยเฉพาะการแต่งกาย ยังมีลักษณะเหมือนกับสมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์เริ่มมีอิทธิพลตะวันตกบ้าง ส่วนการคมนาคม เริ่มมีรถลาก ซึ่งเรียกว่า “รถเจ๊ก” เป็นพาหนะ

ภาพตอนบน แสดงวิถีชีวิตของสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ เด็กๆกำลังเล่นน้ำอย่างสนุกสนานบนตลิ่ง ในศาลาท่าน้ำ แสดงวัฒนธรรมการแต่งกาย เด็กหญิงไว้จุก นุ่งโจง สวมเสื้อ ไม่มีรองเท้า ส่วนเด็กชายไว้ผมจุก ผมเกล้า ผมโก๊ะ ผมเปีย นุ่งโจง ไม่สวมเสื้อและไม่มีรองเท้า ส่วนการสัญจรไปมา เริ่มมีรถลาก มีชาวจีนรับจ้างเป็นสารถิ

ภาพตอนกลาง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวช เมื่อพุทธศักราช ๒๔๑๖ เสด็จพระราชดำเนินมายังอุโบสถพระพุทธรัตนสถาน ข้าราชการที่พระระเบียงรอบพระพุทธรัตนสถานเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ภาพตอนล่าง พระราชพิธีผูกพัทธสีมาแปลงพระวิหารพระพุทธรัตนสถานเป็นพระอุโบสถ

ช่องที่ ๓ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๕

ช่องที่ ๔ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๖

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ณ พระที่นั่งบรมพิมาน เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๗ แล้วเสด็จพระราชดำเนินมา สักการะพระพุทธรูปรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย ณ พระพุทธรัตนสถาน

พุทธศักราช ๒๔๖๐ ประเทศสยามประกาศสงครามโลกครั้งที่ ๑ ร่วมกับสัมพันธมิตร และส่งกองทัพไทยไปร่วมรบ ณ สมรภูมียุโรป ก่อนเดินทางพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชพิธีตัดไม้ข่มนาม ตามโบราณราชประเพณี แสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นขวัญกำลังใจแก่เหล่าทหารหาญที่จะออกทำสงคราม เพื่อความสวัสดิามงคลแก่กองทัพไทย

ทรงตระหนักว่าประเทศจำเป็นต้องมีเรือรบที่ทันสมัย มีสมรรถนะสูงทัดเทียมกับเรือรบในประเทศที่เจริญแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ เชิญชวนชาวไทยร่วมกันบริจาคทรัพย์ สร้างเรือรบ “พระร่วง” ขึ้นไว้แก่แผ่นดิน เพื่อป้องกันภัยในน่านน้ำทางทะเล

ในสมัยนี้ การแต่งกายมีอิทธิพลตะวันตกมากขึ้น เห็นได้ชัดจากฉลองพระองค์ของพระมหากษัตริย์ พระวรราชเทวี พระบรมวงศานุวงศ์ และเครื่องแต่งกายของไพร่ฟ้าประชาชน

ภาพตอนบน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพัฒนากองทัพเรือให้เข้มแข็ง ได้ซื้อเรือตอร์ปิโดด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินบริจาค เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ เรือที่ซื้อด้วยงบประมาณแผ่นดิน คือ เรือคำรนสินธุ์ และเสือทยานชล ส่วนเรือที่เรียกรจากประชาชนคือ “เรือพระร่วง” ขึ้นประจำการเมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๓

ภาพตอนกลาง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระราชนิพนธ์นำประเทศไทยร่วมกับสัมพันธมิตร ประกอบด้วย อังกฤษ ฝรั่งเศส รุสเซีย สหรัฐอเมริกา อิตาลี และญี่ปุ่น ในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ทรงประกาศสงครามกับเยอรมนีและออสเตรีย วันที่ ๒๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๐ เมื่อมหาอำนาจเยอรมนีแพ้สงคราม กองทัพไทยได้เดินสวนสนามฉลองชัยชนะในกรุงปารีสด้วย

ภาพตอนล่าง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอภิเษกสมรสอย่างธรรมเนียมตะวันตก ทรงพระกรุณาให้พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี คล้องพระหัตถ์ในการเสด็จพระราชดำเนินมาทรงสักการะพระพุทธรูปรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย ณ พระพุทธรัตนสถาน และธรรมเนียมที่ประชาชนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการเสด็จพระราชดำเนินอย่างใกล้ชิด จะเห็นความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อพระมหากษัตริย์ตลอดมา นั่งคอยเฝ้าอย่างมีระเบียบ มีทั้งผ้ากราบเพื่อทรงประทับและมาลัยข้อพระกร เพื่อทูลเกล้าฯถวาย

ช่องที่ ๔ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๖

ช่องที่ ๕ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๗

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเคารพเลื่อมใสพระพุทธนุญยรัตนจักรพรรดิพิมล มณีนมัยสืบต่อมา เมื่อเสด็จพระราชดำเนินออกนอกพระนครครั้งใด จะเชิญเครื่องบูชามาสักการะอย่างสม่ำเสมอ พระราชหฤทัยห่วงใยเด็กเป็นพิเศษ มีพระราชปรารภให้ความสำคัญแก่เด็ก ปลุกฝังความรู้ ให้มีการศึกษา โดยเฉพาะยึดมั่นพระพุทธศาสนา ตั้งสมความดี เพราะเด็กคือเยาวชนที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคต พระองค์และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ทรงนำพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายในเวียนเทียนรอบพระอุโบสถพระพุทธรัตนสถาน ในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา เป็นประจำทุกปี

พุทธศักราช ๒๔๗๕ กรุงรัตนโกสินทร์อายุครบ ๑๕๐ ปี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงาน "สมโภชพระนคร ๑๕๐ ปี" ในการนี้ทรงสร้างปฐมบรมราชานุสรณ์ ประกอบด้วยพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสะพานพระพุทธยอดฟ้าเชื่อมฝั่งพระนครและธนบุรีให้สามารถสัญจรถึงกัน เป็นการขยายความเจริญของบ้านเมืองให้กว้างขวางขึ้น อันเป็นอนุสรณ์แห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระผู้สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๕

ในพระราชพิธีเปิดปฐมบรมราชานุสรณ์ วันที่ ๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ และรัชกาลที่ ๘ ขณะยังทรงพระเยาว์ ได้เสด็จพระราชดำเนินร่วมในงานพระราชพิธีด้วย

ภาพตอนบน การสมโภชพระนคร ๑๕๐ ปี พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕

ภาพตอนกลาง เมื่อทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชาประจำปี ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี จะเสด็จพระราชดำเนินมาสู่พระอุโบสถพระพุทธรัตนสถานเพื่อทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเวียนเทียนร่วมกับฝ่ายใน

ภาพตอนล่าง การเวียนเทียนในการพระราชกุศลวิสาขบูชาพร้อมกับฝ่ายในนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ทรงให้เยาวราชวงศักร่วมงานพระราชทานเลี้ยงและแจกหนังสือสอนพระพุทธศาสนาสำหรับเด็กที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แต่งประกวดเป็นประจำทุกปี

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยเด็กอย่างยิ่ง มีพระราชดำริว่า วัยเด็กจำเป็นต้องให้การศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เป็นพื้นฐานจิตใจ เสมือน สร้างภูมิจิตใจให้แข็งแกร่ง เตรียมพร้อมรับภาระหน้าที่เมื่อเป็นผู้ใหญ่ กล่าวได้ว่า หนังสือธรรมะของเด็กเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชกาลที่ ๗

ช่องที่ ๖

เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๘

พุทธศักราช ๒๔๘๘ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และสมเด็จพระอนุชาธิราช ได้เสด็จนิวัติพระนครสู่ประเทศไทย ด้วยเครื่องบินเป็นพระราชพาหนะ

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ พระพุทธรัตนสถานชำรุดเสียหายที่ผนังด้านเหนือ เนื่องจากเครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรนำระเบิดมาทิ้งที่บริเวณสถานีรถไฟบางกอกน้อย ระเบิดบางส่วนตกลงในพระบรมมหาราชวัง บริเวณด้านเหนือพระพุทธรัตนสถานยังมิได้บูรณะครบกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัติพระนคร สมเด็จพระอนุชาธิราชทรงชี้ร่องรอยชำรุดทอดพระเนตร เพื่อเตรียมการบูรณะซ่อมแซมให้สมบูรณ์ดังเดิม

สืบเนื่องจากเหตุการณ์สงครามโลก เป็นผลกระทบทางการเมืองทำให้ชาวไทยและชาวจีนกระทบกระทั่งกัน มีการลอบทำร้ายถึงชีวิต และเริ่มรุนแรงขยายออกไปอย่างกว้างขวาง วันที่ ๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระอนุชาธิราช เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชาวจีนที่สำเพ็งเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ สามารถคลี่คลายปัญหา สลายความบาดหมางสิ้นไป และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันตราบปัจจุบัน

ภาพตอนบน พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ขณะทรงดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระอนุชาธิราช และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ขณะดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ เสด็จนิวัติพระนครเมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๘ เสด็จมาถึงพระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง

ภาพตอนกลาง มุขหลังชั้นบนพระที่นั่งบรมพิมาน เป็นห้องบรรทมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันขณะนั้น สามารถทอดพระเนตรเห็นพระอุโบสถพระพุทธรัตนสถานด้านทิศเหนือพังทลาย สมเด็จพระอนุชาธิราชทรงชี้ส่วนที่ชำรุด เพื่อเตรียมซ่อมบูรณะให้สมบูรณ์

ภาพตอนล่าง พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ละสมเด็จพระอนุชาธิราช เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรชาวจีนบริเวณสำเพ็ง เพื่อคลี่คลายปัญหากระทบกระทั่งทางการเมืองที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เหตุการณ์ยุติราบรื่น สร้างความกลมเกลียวให้บังเกิดขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวจีนอย่างมั่นคงตราบถึงปัจจุบัน

ย่านที่พักอาศัยของชาวจีนคงนิยมนับถือผู้นำ คือ เจียงไคเช็ค จึงมีธงประจำชาติจีนประดับคู่กับธงไตรรงค์ ได้ปรากฏว่า เป็นที่ปิติยินดีแก่ชาวจีนทั้งหลายอย่างยิ่ง ทุกเคหสถานร้านค้าต่างแต่งตั้ง

โต๊ะเครื่องสักการบูชาและออกมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทใกล้ชิดเคียงแน่น ด้วยเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่พระมหากษัตริย์เสด็จเยี่ยมสำเพ็ง

ช่องที่ ๗ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๕

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จดำรงสิริราชสมบัติเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๕ ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗

ในรัชสมัยทรงฟื้นฟูราชประเพณีที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญที่ยกเลิกมาตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๗ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่เกษตรกร ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ในพุทธศักราช ๒๕๐๓

ทรงฟื้นฟูพระราชพิธีสมโภชขึ้นระวางช้างสำคัญตามโบราณราชประเพณี เมื่อมีช้างเผือกมาสู่พระบารมี

ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนานานาประการ สิ่งสำคัญ คือการฟื้นฟูพระบรมพุทโศบายทางชลมารคเพื่อนำผ้าพระกฐินถวาย ณ วัดอรุณราชวราราม อันแสดงแสนยานุภาพของกองทัพโบราณ เป็นราชประเพณีที่ทำให้ชาวโลกชื่นชมในวัฒนธรรมอันดีงามของชาวไทย

นอกจากนั้น เมื่อมีการจัดพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๒๕ ทรงประกอบพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า การพระราชพิธีทั้งปวงเสริมสร้างความสวัสดีมงคลแก่บ้านเมืองและประชาชนทั้งสิ้น เป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ควรแก่การบันทึกไว้ในพระพุทธรัดนสถาน

ภาพตอนบน ในรัชกาลที่ ๕ ได้มีการสร้างเรือพระราชพิธีประจำรัชกาลขึ้นระวาง เรียกว่า “เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๕” เป็นขนาด ๕๐ ฝีพาย ได้เข้ากระบวนพุทโศบายทางชลมารคเพื่อนำผ้าพระกฐินทอดถวาย ณ พระอุโบสถวัดอรุณราชวรารามในพระราชพิธีกาญจนาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๑๕

ภาพตอนกลาง พระราชพิธีสมโภชขึ้นระวางช้างสำคัญ “พระเสวตอดุลยเดชพาหนะ” ช้างเผือกที่เสด็จมาสู่พระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๒

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๕ กรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี รัฐบาลได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดงานเฉลิมฉลองสมโภชตามโบราณราชประเพณี

วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาตุ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ณ พระมณฑปยอดคนพญูล เสวตฉัตร มณฑลพระราชพิธีท้องสนามหลวง

ภาพตอนล่าง พุทธศักราช ๒๕๐๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อฟื้นการพระราชพิธีที่เสริมสร้างสวัสดิมงคลแก่พืชพันธุ์ธัญญาหารของบ้านเมือง ด้วยชาวไทยส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งได้เลิกร้างไปตั้งแต่ปลายแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อบำรุงขวัญเกษตรกรไทย เช่น โบราณราชประเพณี

การพระราชพิธีจัด ณ มณฑลพระราชพิธีท้องสนามหลวง เป็นที่ชื่นชมโสมนัสแก่เกษตรกรไทยทั่วประเทศ ได้สืบสานต่อมาตราบถึงปัจจุบัน เป็นงานที่นอกจากจะสร้างขวัญแก่เกษตรกรแล้วยังเป็นเครื่องยืนยันยืนยันความเป็นชาติที่รุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่ชาวต่างชาตินิยมมาชมกันกว้างขวาง

ช่องที่ ๘ เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๕

เมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระผนวช ครั้งนั้นมีพระราชดำรัสแก่ประชาชน โดยเสด็จออกสิทธิบัตรที่พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ การทรงพระผนวชได้เสด็จฯ ณ พระอุโบสถพระพุทธรัตนสถานตามโบราณราชประเพณีครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พุทธศักราช ๒๕๐๖ เมื่อทรงเจริญพระชนมพรรษา ๓ รอบ ได้ประกอบพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา รัฐบาลได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดการพระราชพิธี โดยจัดพระราชพิธีเสด็จเลียบพระนครด้วยกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค

พุทธศักราช ๒๕๑๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงช่วยเหลือราษฎรด้วยโครงการ “ทฤษฎีใหม่” ให้มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอ โดยรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ ขุดสระกักเก็บน้ำฝน ให้ความรู้ในการใช้น้ำกับดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยทำเกษตรแบบผสมผสาน หรือไร่นาสวนผสม

พุทธศักราช ๒๕๑๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี รัฐบาลได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดงานน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกรับการถวายพระพรชัยมงคลจากข้าราชการทุกหมู่เหล่าและประชาชน ณ พระที่นั่งกาญจนาภิเษก มณฑลพระราชพิธีท้องสนามหลวง

พุทธศักราช ๒๕๔๐ และต่อมาอีกหลายปี ประเทศไทยเผชิญวิกฤติเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแก้ไขปัญหของประชาชนทั่วประเทศด้วยการพระราชทานแนวคิดเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ให้ประชาชนยึดถือเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต เพื่อความอยู่รอดและมีศานติสุข

ภาพตอนบน โครงการตามพระราชดำริ เรื่องทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียงและการเสด็จออกมหาสมาคม รับการถวายพระพรชัยมงคลในมหามงคลทรงดำรงสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ณ พระที่นั่งกาญจนาภิเษก มณฑลพระราชพิธีท้องสนามหลวง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเยี่ยมราษฎรในชนบท โดยเฉพาะโครงการตามพระราชดำริทฤษฎีใหม่ เป็นการช่วยเหลือเกษตรกร รู้จักใช้น้ำและดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงกล่าวถวายพระพรชัยมงคลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในนามผู้แทนพระบรมวงศานุวงศ์ ในการเสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งกาญจนาภิเษก มณฑลพระราชพิธีท้องสนามหลวง ในวันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๕

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชธิดาสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก และพระองค์เจ้าสิริวิภาวดี เจริญศิลป พระราชธิดาสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เมื่อดำรงพระยศหม่อมเจ้าสิริวิภาวดี เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ภาพตอนกลาง วันที่ ๒๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชพิธีทรงพระผนวชตามโบราณราชประเพณี

เมื่อทรงพระผนวช ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้ว เสด็จประกอบพิธีทำพิธีกรรม ณ พระอุโบสถพระพุทธรัตนสถานอีกครั้ง หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ ปราโมช มัคคานายกวัดบวรนิเวศวิหาร นำเสด็จเข้าสู่พระอุโบสถพระพุทธรัตนสถาน

ภาพตอนล่าง พุทธศักราช ๒๕๐๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระชนมพรรษา ๓ รอบ มีพระราชพิธีสำคัญ คือ เสด็จเทียบพระนครตามโบราณราชประเพณีด้วยกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค วันที่ ๗ ธันวาคม เป็นพระราชพิธียิ่งใหญ่ที่สุด ประกอบด้วย กระบวนพระราชอิสริยยศที่พระมหากษัตริย์ทรงเครื่องบรมขัตติยราชภูษิตาภรณ์ ประทับเหนือพระที่นั่งราชนาคบุษยามุขด้านทอง เสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปทรงสักการบูชาพระรัตนตรัย ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร นับจากนั้นมาได้จัดอีกเลย

(คัดจากหนังสือ จิตรกรรมฝาผนังพระพุทธรัดนสถาน ตามแนวพระราชดำริ ในรัชกาลที่ ๕ เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๕ กรมศิลปากรจัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๔๕)